

Dagens flygtningestrømme og udbytningen af 3. Verden i kolonitiden – er der en sammenhæng?

Kom til Walk'n Talk og tag del i debatten i Café Tranquebar

lørdag den 11. juni 2016 kl. 14.00-18.30

Formålet med arrangementet er at deltagerne – sammen med dagens guide og oplægsholdere – reflekterer over, om Europas udbytning af 3. Verden i kolonitiden og den påvirkning, dette måtte have haft, på 3. Verdens landes muligheder for at udvikle demokratiske styreformers og en produktion, der forudsætter uddannelse og kompetencer, rettet imod landenes selvforsyning og ligeværdige, internationale samhandel.

Men hvad har det hele overhovedet med Danmark at gøre?

Erindringer om Danmarks rolle som kolonimagt er præget af selektiv historisk hukommelse. Vi danskere mindes typisk kolonitiden med en vis stolthed og en patriotisk følelse som en tid, hvor Danmark var et stort rige. Mange tænker således om som en nation, der var mere human, og som spillede en mindre rolle i den globale handel med slaver end andre europæiske kolonimagter: Storbritannien, Frankrig, Holland og Spanien. Men sandheden er en anden: Danmark var en central aktør i slavehandlen, og danskerne behandlede ikke slaverne bedre, end de andre kolonimagter gjorde. Dog var Danmark den første nation til at forbyde den transatlantiske handel med slaver. Nyere forskning har vist, at dette skete af flere forskellige hensyn, som ikke nødvendigvis handlede om medmenneskelighed. Danmark havde bl.a. problemer med at holde liv i slaverne på transporten fra Guldkysten på det afrikanske kontinents vestkyst til de dansk-vestindiske øer. Derfor forsøgte man at indføre et andet slavesystem, hvor man satsede på, at de slaver, der allerede var på øerne, skulle reproducere sig selv. – Det handlede først og fremmest om business.

Foruden slaveproduktionen blev kolonierne betragtet som land, hvor kolonimagterne kunne dyrke afgrøder, der ikke var grundlag for at producere hjemme. Men som i den industrialiserede produktion hjemme kunne forarbejdes og sælges med stor profit. Profit, som kolonierne ikke fik nogen andel i. Denne trafik forudsatte imidlertid, at koloniernes egen befolkning ikke blev ordentligt uddannet og begyndte at stille krav som medborgere, men alene fungerede som arbejdskraft i kolonimagternes business.

Endelig var det også en helt anden tid i 1920'erne, da basis for, hvad der stadig er de internationale skatte-regler, blev lagt. Derfor bærer de regler meget præg af at favorisere, hvad der i dag er de industrialiserede lande, som eksporterer kapital og har hovedsæderne for de store virksomheder, mens de kapital-importerende lande, f.eks. Afrika syd for Sahara, typisk ikke er favoriseret af disse regler. I dag er virksomhederne, der benytter disse regler, langt større og mere globaliserede. Det har ydermere nogle udfordringer, især for udviklingslande, der gerne vil finansiere deres egen udvikling gennem skatteopkrævninger.

Erik Gøbel, seniorforsker ved Rigsarkivet, i Information 18.12.2015

Sukker var en luksusvare lige fra starten, da det kom til Europa i 1100-tallet, og det var først i 1700-tallet, at det blev andre end samfundets allerrigeste, der havde råd til det hvide guld. Det var ubetinget de europæiske landes kolonier, der gjorde sukker tilgængeligt for en bredere del af befolkningen.

”Det var ikke slavehandelen, man blev rig af. En stor del af slaverne døde på rejsen mellem Afrika og Vestindien, det samme gjorde sømændene, og ofte mistede man også skibe. Det var sukkeret, der skabte de store formuer. Men den formue var jo ikke blevet så stor, hvis man skulle betale sine arbejdere. Så på den ene side kan man sige, at selve slavehandelen var en dårlig forretning, på den anden side var det den, der gjorde det muligt for Københavns førende familier at skabe en særdeles god forretning på sukker.”

Socialpolitisk Forening Hovedstaden

Knud Vilby, journalist og forfatter, på globalnyt.dk 17.3.2016

"Globaliseringen har øget mobiliteten i verden dramatisk. Gigantiske formuer flyttes på et splitsekund.

Der flyttes flere varer end nogensinde. Og virksomheder flyttes mellem lande og kontinenter, som det passer ejerne, og alt efter hvor lønnen er billigst. Hundreder af millioner mennesker har også fået langt større mobilitet.

Den veletablerede og veluddannede elite har hele kloden til sin rådighed, både når det gælder jobs og feriemuligheder, konferencer og sportsaktiviteter. Velaflagte bedsteforældre har børnebørn på flere kontinenter. Afstande og grænser er ikke hindringer. Bekymringer over, hvad flyvning gør ved klima og miljø, fortrænges. Det er en selvfølge, at vi har ret til at være, hvor vi vil.

Sådan har det været, og vi har været glade. Men nu kræver verdens fattigrøve minsandten også en lille andel i samme udvikling. Det var aldrig meningen, at de fattige skulle rejse frit omkring i verden. Globaliseringens grundide var, at dem vidste man, hvor man havde, så de altid stod parate, hvis man nu fik brug for dem. Men nu flytter de sig. Ingen tidligere revolutionære bevægelser har på så kort tid rummet så mange menneskers bevægelse gennem verden og over landegrænser som flygtningenes og migranternes bevægelse i disse år. ..."

Sara Jespersen, seniorrådgiver i IBIS (nu Oxfam IBIS), i Information 11.4.2016

"Landene syd for Sahara er nogle af de lande, der har de største udfordringer, når det kommer til udviklingsmålene. Udviklingsmålene er stærkt underfinansierede, og en af de ting, der er stort fokus på, er, at dette finansieringshul skal lukkes ved, at landene kan opkræve deres egne skatter. Derfor er det også ekstremt vigtigt, at investeringerne i landene bliver brugt på en måde, så de rent faktisk ender i landenes egne skaffekasser.

Vi [i.e. Oxfam] mener, at Verdensbanken bør have en ansvarlig skattepolitik, der gør det klart for de firmaer, de investerer i, hvad de forventer af dem, og hvilke retningslinjer og praksis, der er på skatteområdet, ligesom der er på social- og miljøområdet. På skatteområdet bør man gå ind og stille nogle krav til virksomhederne, som går ud over de lovlige krav, der er. Og det er, fordi vi lever i en tid, hvor det, der er juridisk lovligt, ikke nødvendigvis er moralsk forsvarligt eller politisk acceptabelt."

Guide på Walk'n Talk

Erik Gøbel, født 1949, historiker. Efter ansættelse som kandidatstipendiat på Institut for økonomisk Historie 1979-1981 ansat som seniorforsker i Rigsarkivet siden 1981. Har forsket i økonomisk, social og administrativ historie, især dansk handel og søfart på tropekolonierne.

Har foruden mange artikler bl.a. skrevet bøgerne "Dansk Søfarts Historie bd. 2" (1998), "De styrede rigerne" (2000), "A Guide to Sources for the History of the Danish West Indies" (2002), "Det danske slavehandelsforbud 1792" (2008) og "The Danish Slave Trade and its Abolition" (2016).

Oplægsholdere i Café Tranquebar

Knud Vilby, født 1942, journalist og forfatter. Fra 1967-79 ansat på Information, fra 1972-79 med i avisens chefredaktion. Siden 1985 freelance som forfatter og journalist, og som foredragsholder, underviser og konsulent. Har i 45 år haft et særligt fokus på Afrika og på miljø- og udviklingsproblemer samt globalisering.

Formand for Den Danske UNESCO-nationalkommission i 1980'erne, for Mellemløst Samvirke (1991-97), for Dansk Forfatterforening (1998-2004) og for Socialpolitisk Forening (2007-2012). Formand for Plums Fond for Fred og Økologi og for Jyderup Højskole. Medlem af bestyrelsen for Somali Fair Fishing. Fra 2013 også medlem af bestyrelsen i www.u-landsnyt.dk og fra 2015 i IWGIA.

Forfatter og bidragsyder til en lang række bøger om fattigdom og udsathed, om Afrika, storpolitik og udviklingsbistand, global vækst og globale kriser.

Socialpolitisk Forening Hovedstaden

Sara Jespersen, født 1982, bachelor i udviklingsstudier og internationale relationer fra London Metropolitan University og master i europæisk politik og administration fra Europakollegiet i Belgien. Seniorrådgiver hos Oxfam IBIS og projektleder for skat og CSR, et Danida-støttet projekt, der handler om at skabe dialog med danske virksomheder og investorer, med særligt fokus på skat som en del af virksomheders samfundsansvar. Samarbejder i projektet med afrikanske og latinamerikanske partnere med henblik på at holde udviklingsfonde til ansvar for deres partners skattepolitik. Tidligere ansat som europapolitisk rådgiver hos ActionAid International i Bruxelles, seniorrådgiver for Eurodad i Bruxelles og som konsulent hos Mellemfolkeligt Samvirke.